

ખાતર :-

રાઈઝોબિયમ કલ્ચરની માવજત આપવાને કારણે પાકને બહારથી વધારાનો નાઈટ્રોજન આપવાની જરૂરિયાત ઓછી રહે છે. તેમ છતાં ૨૦ કિલો નાઈટ્રોજન અને ૪૦ કિલો ફોસ્ફરસ પ્રતિ હેક્ટરે એટલે કે ૧૦ કિલો ચુરિયા અને ૮૫ કિલો ડીએપી રાસાયણિક ખાતરનો વાવણી વખતે બધા જથ્થો જમીનમાં ઓરીને આપવો જમીનમાં ગંધકની ઉણપ હોય તો ૧૬૫ કિલો જીપ્સમ (ગંધક માટે) વાવણી વખતે ખેડ સાથે આપવું જોઈએ.

અડદની જાતો

અનં.	જાત	પાકવાના દિવસો	દાણાનો રંગ	ઉત્પાદન (કિલો/હે.)
૧	ગુજરાત અડદ -૧	૮૫ થી ૯૦ દિવસ	લીલાશ પડતો કાળો	૧૧૦૦ થી ૧૨૦૦
૨	ટીપીયુ-૪	૮૫ થી ૯૦ દિવસ	કાળો	૧૦૦૦ થી ૧૧૦૦
૩	ટી-૯	૭૫ થી ૮૦ દિવસ	કાળો	૭૫૦ થી ૮૦૦

પિયત :-

આ પાકને ચોમાસામાં પિયતની ખાસ જરૂર રહેતી નથી, પરંતુ જ્યાં અડદનો પાક મધ્યમ કાળી કે કાળી જમીનમાં આપવામાં આવતો હોય ત્યાં આ જમીનની નિતાર શક્તિ ઓછી હોવાથી વધુ વરસાદ થાય ત્યારે ખેતરમાં પાણી ભરાઈ રહેવાનો પ્રશ્ન થાય છે. જે પાકની વૃદ્ધિમાં અવરોધરૂપ બને છે તેથી વધારે વરસાદ થાય ત્યારે પાણીના નિકાલની વ્યવસ્થા કરવી જરૂરી છે. ઉનાળામાં ૧૨ થી ૧૫ દિવસના સમયગાળે ૪ થી ૫ પિયત આપવા અડદમાં ફુલ બેસવાની અવસ્થા તથા શીંગોના વિકાસની અવસ્થાને જમીનમાં ભેજની ખેંચ ન પડવી જોઈએ.

નીંદણ નિયંત્રણ :-

વાવણી બાદ ૪૦ દિવસ સુધી પાકને નીંદણ મુક્ત રાખવો જરૂરી છે. નીંદામણનાશક દવા ફ્લુક્લોરાલીન (બાસાલીન) ૪૫ ઈ.સી. ૧ કિલો /હેક્ટરે ૫૦૦ લિટર પાણીમાં ઓગાળી વાવણી બાદ પાકનું બી ઉગે તે પહેલાં છંટકાવ કરવાથી નીંદણ નિયંત્રણ કરી શકાય છે.

કાપણી :-

જ્યારે બધી શીંગો કાળા રંગમાં રૂપાંતરીત થાય ત્યારે (વાવણીના લગભગ ૯૦ દિવસ બાદ) પાકની કાપણી કરવી જોઈએ.

ઉત્પાદન :-

સરેરાશ દાણાનું ૫૦૦ થી ૭૦૦ કિલો /હેક્ટર ઉત્પાદન મળે છે.

આંતરપાક/મિત્ર પાક

અડદને કપાસ સાથે આંતરપાક તરીકે વાવણી કરવામાં આવે છે. કપાસના બે ચાસ વચ્ચે ચાર ચાસ અડદના વાવવામાં આવે છે.

જ્યારે તુવેર સાથે આંતર પાક તરીકે તુવેરની બે હાર વચ્ચે બે હાર અડદની કરી આંતર પાક લઈ શકાય. આમ કરવાથી તુવેરના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો થયા સિવાય ૨ થી ૩ ક્વિન્ટલ અડદનું વધારાનું ઉત્પાદન મેળવી શકાય છે.

અડદ ટી-૯ ના છોડ નિયંત્રિત વૃદ્ધિવાળા તેમજ શીંગો એકસાથે પાકતી હોવાથી પાક સંરક્ષણના પગલા અને કાપણીમાં વધુ અનુકૂળ રહે છે.

અડદની વૈજ્ઞાનિક ખેતી પદ્ધતિ

અડદના થડ ઉપર બદામી રંગની ઝીણી તાંતાણાની રૂપાંટી હોય છે. અડદના છોડના થડના પાચામાં અસખ્ય શાખાઓ ફુટી અડદના છોડની વૃદ્ધિ થાય છે.

અડદની શીંગો ૫ થી ૬ ના ઝુમખામાં બેસે છે. જે ૬ થી ૮ સે.મી. લાંબી હોય છે. દરેક શીંગામાં ૪ થી ૧૦ દાણા હોય છે. જેનો રંગ કાળાથી બદામી હોય છે. જ્યારે તેમાંથી બનતી દાળ સફેદ રંગની હોય છે. અડદ સ્વપરાગનચળવાળો પાક છે.

આબોહવા :-

આ પાકને સૂકુ અને ભેજવાળુ વાતાવરણ વધારે માફક આવે છે. સામાન્ય રીતે ખરીફ અને ઉનાળુ ઋતુમાં પણ સારી રીતે થઈ શકે છે. ફુલ આપવાના સમયે ભારે વરસાદ નુકશાનકારક બને છે.

જમીન તથા જમીનની તૈયારી :-

મધ્યમ કાળીથી ભારે જમીનમાં અડદ સારા થાય છે. તેમ છતાં આ પાક બધા પ્રકારની જમીનોમાં થઈ શકે છે. જોકે ક્ષારવાળી જમીન બિલ્કુલ અનુકૂળ નથી. અડદની વાવણી માટે હળની એક ખેડ કરી ૨ થી ૩ વખત કરબ મારી જમીન તૈયાર કરવામાં આવે છે.

વાવણી સમય :-

ચોમાસાની શરૂઆત થતાં ઉત્તર ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છ વિસ્તારમાં જૂનથી જુલાઈ સુધી અડદની વાવણી કરી શકાય. જ્યારે મધ્ય ગુજરાત અને દક્ષિણ ગુજરાતમાં જુલાઈ માસના બીજા પખવાડિયા પછી વાવેતર કરવું. ઉનાળામાં ફેબ્રુઆરીના ત્રીજા અઠવાડિયાથી માર્ચના પ્રથમ અઠવાડિયા સુધી વાવણી થઈ શકે છે.

બિયારણ :-

ચોમાસામાં આ પાકની સારી વૃદ્ધિ થતી હોઈ ૧૨ થી ૧૫ કીલો પ્રતિ હેક્ટરે બિયારણનો દર રાખી બે હાર વચ્ચે ૪૫ સે.મી. નું અંતર જાળવી વાવણી કરવી. જ્યારે ઉનાળામાં ૨૦ થી ૨૫ કિલો પ્રતિ હેક્ટર બિયારણનો દર રાખી ૨૦ થી ૨૫ સે.મી. નું અંતર રાખી વાવણી કરવી.

અડદના બિયારણને વાવણી પહેલાં ૨ થી ૩ ગ્રામ પારાચુકત દવાનો ૪ થી ૫ દિવસ અગાઉથી પટ આપવો ત્યાર બાદ જ રાઈઝોબિયમ કલ્ચરની માવજત આપવી. માવજત આપ્યા બાદ તુરંત જ બી નો વાવણી માટે ઉપયોગ કરવો.

: લેખક :

ચિરાગ આર. પટેલ
બી. એલ. ધાયલ

: પ્રકાશક :

વરીષ્ઠ વૈજ્ઞાનિક-વ-વડા

કૃષિ વિજ્ઞાન કેન્દ્ર

મંગલભારતી

મુ. પો. ગોલાગામડી,
તા. સંખેડા, જિલ્લો - છોટાઉદેપુર
(ગુજરાત) ૩૯૧૧૨૫
ફોન. ૦૨૬૫-૨૪૩૨૪૦